

İŞLETMELERİN MUHASEBEYE BAKIŞI VE MUHASEBECİLERDEN BEKLENTİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Yrd. Doç. Dr. Hüseyin DALĞAR*

ÖZET

İşletmelerin hem faaliyetlerinde başarılı olabilmeleri için hem de yeni TTK gibi düzenlemelerle artan yasal yükümlülüklerini yerine getirebilmeleri için muhasebecilerin desteğine olan ihtiyaçları geçmişe oranla daha fazladır. Buna bağlı olarak işletmelerin muhasebecilerden beklentileri de her geçen gün artmakta ve farklılaşmaktadır. Her ne kadar muhasebecilik mesleğinin konusu yasayla belirlenmiş olsa da, uygulamada muhasebecilerin çok farklı müşteri beklentileri ile karşılaştıkları görülmektedir.

Bu bağlamda çalışmada işletmelerin muhasebeye bakışını ve muhasebecilerden beklentilerini tespit etmek amaçlanmaktadır. Bu amaca yönelik olarak Burdur ilinde faaliyet gösteren işletmelere bir anket uygulanmıştır. Anketten elde edilen verilerin SPSS programında analiz edilmesi sonucunda; işletme yöneticilerinin muhasebeye daha çok ödenecek vergiyi hesaplama ve mali işlemleri kayıt edip raporlama boyutunda baktıkları tespit edilmiştir. Ayrıca muhasebeciden beklentilerinin ise, çoğunlukla mali işlemleri mevzuata uygun şekilde kayıt etme, maliye ve sosyal güvenlik kurumuna karşı sorumluluklarını yerine getirme yönünde olduğu tespit edilmiştir. Son olarak bazı demografik özellikler ile muhasebeciden beklentiler arasında anlamlı ilişkiler bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Muhasebeciler, Muhasebeye Bakış, Muhasebeciden Beklentiler

A RESEARCH ON THE VIEWPOINTS OF BUSINESS ON ACCOUNTING AND THEIR EXPECTATION FROM ACCOUNTANT

ABSTRACT

Businesses need the support of accountants more than before for both to succeed in their operations and to fulfill their legal obligations which increased with regulations such as new TCC. Accordingly, expectations of businesses from accountants differ and increase every day. Although the accountancy profession was identified by law, accountants are faced with many different customer expectations in practice.

In this context, the viewpoints of businesses on accounting and their expectations from accountants are aimed to be determined. For this purpose, a questionnaire was conducted to businesses in the province of Burdur. As a result of analyzing the data obtained from the survey by using SPSS; business managers perceived accounting as calculating of tax which will be paid and records and reporting the financial transaction. In addition, expectations of accountants are mostly about recording financial transactions in accordance with regulations and fulfilling its responsibilities to fiscal and social security institution. Finally, it was showed that there are significant relationships between the accountant expectations and some demographic characteristics.

Keywords: Accountants, View on Accounting, Expectations from Accountants

* Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İİBF İşletme Bölümü, hdalgar@mehmetakif.edu.tr

1. GİRİŞ

Günümüzde işletme yöneticilerinin değişime uyum sağlayabilmeleri ve yoğun rekabet ortamında başarılı olabilmeleri için, sezgilere dayalı karar vermeden çok verilere dayalı karar verme yaklaşımını benimsemeleri gerekmektedir. Karar verme noktasında ise işletme yöneticilerin gereksinim duyduğu verileri elde edebilmeleri için muhasebeye ihtiyaçları vardır. Bunun yanı sıra, yeni Türk Ticaret Kanunu gibi bazı düzenlemelerle artan yasal yükümlülükler işletmelerin muhasebecilerin desteğine olan ihtiyaçlarını daha da artmıştır. Bu gelişmelere bağlı olarak işletmelerin muhasebecilerden beklentileri de her geçen gün artmakta ve farklılaşmaktadır.

Diğer taraftan günümüzde muhasebecilik mesleğinde her mesleklerde olduğu gibi bir hizmet rekabeti söz konusudur. Bu rekabette öne çıkmak isteyen muhasebecilerin müşteri memnuniyeti adına, sundukları hizmetleri müşterilerinin beklentileri doğrultusunda çeşitlendirdikleri görülmektedir. İşletmecilik dünyasındaki bahsi geçen gelişmeler ve meslekteki bu rekabete bağlı olarak günümüzde, muhasebecilerin müşterilerine sundukları hizmet yelpazesini oldukça genişlettikleri ve birbirinden farklı çok sayıda fonksiyonu gerçekleştirdikleri gözlemlenmektedir.

Aslında tüm dünya’da olduğu gibi Türkiye’de de muhasebe mesleğinin konusu yasalarla belirlenmiştir (3568 madde: 2). Her ne kadar muhasebecilik mesleğinin konusu yasayla belirlenmiş olsa da işletmecilik dünyasında yaşanan yukarıda bahsedilen gelişmeler neticesinde muhasebecilerin zamanla mükelleflerin her türlü ihtiyaçlarına cevap verir hale geldikleri görülmektedir. Geçmişte muhasebecilik sadece defter tutma boyutunda düşünülürken, günümüzde işletmenin mali yapısı hakkında bilgi sahibi olma, rapor verme, mali kaynakların daha verimli kul-

lanılmasına sağlama, maliyetleri ölçme ve yönetim kararlarına destek olma gibi birçok fonksiyonu taşımaktadır. Diğer taraftan gerek mesleğin toplumdaki algılanmasına, gerekse meslek mensupları arasındaki rekabete bağlı olarak mükellefler, muhasebecilerini her türlü bürokratik işlerinde bir aracı veya bir elçi olarak algılamaktadırlar. Bu algılama bazen muhasebecilerin yasadaki tanımlanan görevlerinden çok mükelleflerin bürokratik işlerini gerçekleştirmeye zaman harcamalarına neden olmakta ve “asli fonksiyonlarımızdan çok tali fonksiyonlara zaman harcıyoruz” serzenişini doğurmaktadır. Mükellefler, belki güvenilir bir danışman belki de kolayca ulaşabilecekleri bir uzman olarak gördükleri muhasebecilerinden, sadece işletmeleri ile ilgili mali konularda değil, her türlü hukuksal ve bürokratik sorumluluklarının yerine getirilmesinde destek istemektedirler.

Bu noktadan hareketle çalışmamızda işletmelerin muhasebeye bakışını, muhasebecilerden beklentilerini, beklentilere verdikleri öncelik derecesini tespit etmek ve bu beklentilerin farklılaşmasında etkili olan unsurları belirlemek amaçlanmaktadır. Aynı zamanda yapılan araştırmanın sonucunda işletmelerin muhasebecilerden beklentilerinin, hem literatürde hem de uygulamada sıklıkla eleştirilen “vergi için muhasebe” anlayışı doğrultusunda şekillendiğini işletme yöneticilerinin perspektifinden bakarak doğrulamak hedeflenmektedir.

2. LİTERATÜR

Konuyla ilgili literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde gerek muhasebecilerin işletmelerden beklentileri gerekse iş dünyasının veya toplumun farklı kesimlerinin muhasebecilerden beklentilerini ortaya koymaya yönelik bazı çalışmalara rastlanmaktadır. Ancak bu çalışmalar oldukça az sayıdadır ve her biri muhasebecilerden beklentileri farklı açılardan ele almışlardır. Özellikle yabancı literatürdeki çalışmaların

mesleğin asli fonksiyonlarına yönelik beklentilerden ziyade konuyu daha çok hizmet pazarlaması ve müşteri memnuniyeti bağlamında ele aldıkları görülmektedir. Literatür taraması sonucunda ulaşılan çalışmalar ve bu çalışmalarda ortaya konan tespitler şu şekildedir.

Taner vd. 2001'de farklı meslek ve sektör kesimlerinin muhasebe mesleğinden beklentilerine yönelik olarak İzmir ilinde yaptıkları bir araştırmada; söz konusu tüm kesimlerin muhasebeciden en önemli beklentilerinin; kendilerine zamanında ve yeterli bilgi sunulması ile vergilerin zamanında ödenmesinin sağlanması olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca aynı araştırmada dürüst ve güvenilir olma ile iş disiplini özelliklerinin muhasebecide aranan en önemli kişisel özellikler olduğu tespit edilmiştir.

Tayyar 2001'de yaptığı çalışmasında Türk iş dünyasının muhasebe mesleğinden beklentilerinin; işletmede yönetime araç olma, ekonomide kamuyu aydınlatma, devletin vergi alacağına tam olarak hesaplanmasını, sermaye gruplarına şeffaf, karşılaştırılabilir, yorumlanabilir, açık ve doğru bilgi aktarımı fonksiyonlarını yerine getirmeleri olduğunu belirtmiştir.

Suadiye ve Yükselen, 2001'de mükelleflerin ve muhasebecilerin birbirlerinden beklentilerine yönelik Hatay ilinde yaptıkları araştırmada mükelleflerin muhasebecilerden öncelikli beklentilerinin, zamanında bilgi sunulması, verginin zamanında ödenmesinin sağlanması ve yeterli bilgi sunma olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Erol 2007 yılında yaptığı çalışmasında mükelleflerin muhasebecilerin kişisel özellikleri ile ilgili beklentilerini ve tatmin eden özelliklerini araştırmıştır. Araştırma sonucunda muhasebecilerden bekledikleri özelliklerin iletişim, sorumluluk, bilgi ve davranış boyutunda ortaya çıktığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla bu özellikleri taşı-

yan muhasebecilerin ise müşterilerini daha fazla tatmin edeceği öne sürülmüştür.

Diğer taraftan Uzay ve Güngör ise 2004'de muhasebecilerin işletmelerden beklentilerine yönelik olarak Kayseri ve Nevşehir illeri ölçeğinde bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. Çalışmada muhasebecilerin iş dünyasından en önemli beklentisinin belgeleri düzenli tutması ve yanıtıcı belge kullanmaması yönünde olduğu tespit edilmiştir.

Tew 1993'de Amerika'da yetişkin bireylerle telefon yoluyla yaptığı bir ankette, katılımcıların muhasebeciler hakkındaki görüş ve beklentilerini tespit etmeye çalışmıştır. Araştırma sonucunda katılımcıların önemli bir bölümü muhasebecilerin işlerini yaparken dürüst davranmaları gerektiğine vurgu yapmışlardır.

Bean vd. 1996'da muhasebe firmalarının müşterilerine yönelik yaptıkları bir araştırmada, müşteri memnuniyetinde muhasebe firmasının imajının etkili olduğunu ve olumlu bir imajın önemli bir müşteri beklentisi olarak ortaya çıktığını belirtmişlerdir.

McNeilly ve Barr 2006'da muhasebe firmalarının müşterilerinin beklentilerine yönelik yaptıkları bir araştırmada, müşteri firmanın çalışanları ile iyi ilişki kurabilme, kolay ulaşılabilme ve müşteri firma ve sektörü hakkında bilgili olmanın en önemli beklentiler olduğunu tespit etmişlerdir.

3. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

3.1. Amaç ve Hipotezler

Bu çalışmada öncelikle literatürdeki diğer çalışmalardan farklı olarak deneyimli muhasebecilerin uygulamadaki tecrübeleri doğrultusunda oluşturulan sorular vasıtasıyla işletmelerin muhasebecilerden beklentilerini tespit etmek ve bu beklentilerin farklılaşmasında etkili olan de-

mografik özellikler ile diğer unsurları belirlemek amaçlanmaktadır. Ayrıca işletmelerin muhasebenin en çok önem attıkları fonksiyonunu belirlemek suretiyle muhasebeye bakışlarını ortaya koymak çalışmanın bir diğer amacı oluşturmaktadır. Bu amaçla yapılan analizlerle aşağıdaki alternatif hipotezler test edilmiştir.

H₁: İşletmelerin muhasebeye bakışı daha çok “vergi için muhasebe” anlayışı yönündedir.

H₂: İşletme yöneticilerinin demografik (cinsiyet, yaş, eğitim ve deneyim) özelliklerine göre muhasebecilerden beklentileri farklılaşmaktadır.

H₃: İşletmelerin yönetim kurulu toplantısı yapma sıklığına göre muhasebecilerden beklentileri farklılaşmaktadır

H₄: İşletmelerin yönetim kurulu toplantılarına muhasebecilerinin katılıp katılmaması durumuna göre muhasebecilerden beklentileri farklılaşmaktadır

H₅: İşletmelerin belirli aralıklarla muhasebecilerinden rapor isteyip istememe durumlarına göre muhasebecilerden beklentileri farklılaşmaktadır.

H₆: İşletme yöneticilerinin muhasebecilerinin karar almada kendilerine yeterli desteği verdiğini düşünüp düşünmeme durumuna göre muhasebecilerden beklentileri farklılaşmaktadır.

3.2. Örneklem ve Yöntem

Araştırmanın evrenini Burdur ilinin lokomotif sektörü olan mermer sektöründe faaliyet gösteren işletmeler oluşturmaktadır. Burdur Ticaret ve Sanayi Odası verilerine göre Burdur il sınırları içerisinde faaliyet gösteren 90 adet mermer işletmesi bulunmaktadır. Bu kapsamda 45 işletme ile yüz yüze görüşmek suretiyle anket uygulanmıştır. Örneklemi oluşturan 45 işletmelerin seçiminde, özellikle kendi mermer ocaklarından hammaddesini tedarik eden ve ihracat yapan

büyük ölçekli imalat işletmelerine anket uygulanmasına özen gösterilmiştir.

Araştırmada kullanılan anket formunun oluşturulmasında işletmelerin kendine has özelliklerine bağlı olarak ortaya çıkan ve muhasebeciden bekledikleri her türlü işleri, mümkün olduğunca ankete dahil edip, böylece söz konusu olabilecek tüm beklentileri ifade etmeye önem verilmiştir. Bu düşünceyle anket soruları oluşturulmadan önce 20 yıldan fazla mesleki tecrübeleri bulunan bir Serbest Muhasebeci bir de Serbest Muhasebeci Mali Müşavirin tecrübelerinden yararlanılmıştır. Öncelikle bu kişilerle birlikte bir toplantı yapılmış ve meslek hayatları boyunca karşılaştıkları müşteri beklentileri ve literatürdeki araştırmalarda ortaya çıkan sonuçlar birlikte göz önüne alınarak anket soruları oluşturulmuştur.

Anket formunun birinci bölümünde ankete katılan işletmelerin muhasebeciden beklentilerini önem derecesine göre puanlamaları için 5’li likert ölçeğinde (1= Çok Düşük Derecede Önemli, 5=Çok Yüksek Derecede Önemli) 20 ifadeye yer verilmiştir. Anketin ikinci bölümünde ise; ankete katılan işletme yöneticilerinin muhasebeye bakışını tespit edebilmek amacıyla “Sizce muhasebenin en önemli fonksiyonu nedir?” başlığı altında yine 1-5 arası puan verecekleri 7 ifadeye yer verilmiştir. Anketin son bölümünde ise demografik sorular ile birlikte işletme yöneticilerine hangi sıklıkla yönetim toplantısı yaptıkları, mali müşavirin toplantılara katılıp katılmadığı gibi sorular yöneltilmiştir.

Anketler işletmelere bizzat gitmek suretiyle işletme yöneticileriyle yüz yüze görüşerek uygulanmıştır. Anketlerden elde edilen veriler SPSS programı yardımıyla analiz edilmiştir. Bu kapsamda sırasıyla; frekans analizi, tanımlayıcı analiz, güvenilirlik analizi, faktör analizi ve ANOVA analizi yapılmıştır. Ayrıca ANOVA analizi ile aralarında anlamlı ilişkiler tespit edilen değiş-

kenlerde ilişkinin yönünü açıklayabilmek amacıyla Post Hoc (Tukey) testi yapılmıştır.

3.3. Analiz ve Bulgular

3.3.1. Demografik Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında anket uygulanan işletme yöneticilerinin demografik özelliklerine ilişkin bulguların frekans ve yüzde dağılımları Tablo 1’de verilmektedir.

Tablo 1: Demografik Veriler (n:45)

		Frekans	%
Cinsiyet	Erkek	39	86,7
	Kadın	6	13,3
Yaş	20-29 arası	9	20
	30-39 arası	17	37,8
	40-49 arası	12	26,7
	50-59 arası	4	8,9
	60 ve üzeri	3	6,7
Eğitim Düzeyi	İlköğretim	6	13,3
	Lise	15	33,3
	Ön Lisans	8	17,8
	Lisans	12	26,7
	Lisans Üstü	4	8,9
Mesleki Deneyim	0-5 yıl arası	11	24,4
	6-10 yıl arası	17	37,8
	11-15 yıl arası	8	17,8
	16-20 yıl arası	7	15,6
	21 yıl ve üzeri	2	4,4

Demografik verilere göre ankete katılan işletme yöneticilerinin; %86,7 oranında çok büyük bir bölümünün erkek olduğu, %37,8 gibi önemli bir bölümünün 30-39 yaş aralığında olduğu, %33,3’ünün Lise düzeyinde eğitim aldığı ve %37,8 oranında 6-10 yıl arası mesleki deneyime sahip oldukları görülmektedir.

Demografik sorularla birlikte ankette işletme yöneticilerine hangi sıklıkla yönetim toplantısı yaptıkları, yönetim toplantılarına muhasebecinin katılıp katılmaması, belirli aralıklarla muhasebeciden rapor isteyip istemedikleri ve muhasebecinin karar almada yeterli desteği sağlayıp sağlamadığı sorularına cevap vermeleri istenmiştir. Buna göre ankete katılan işletme yöneticilerinin %20’si her hafta, %37,8’i ayda bir kez, %22,2’si üç ayda bir ve %20’si ise altı ayda bir yönetim kurulu toplantısı yaptıklarını belirtmiştir. Diğer taraftan yönetim kurulu toplantılarına muhasebecinin katılıp katılmadığı yönündeki soruya ise %44,4 oranında evet, %55,6 oranında hayır cevabı verilmiştir. Üst yönetim olarak belirli aralıklarla muhasebecinizden yönetim kararlarına ilişkin rapor istiyor musunuz sorusuna ise, %88,9’u Evet, %11,1’i Hayır cevabını vermiştir. Son olarak muhasebecinizin karar almada size yeterince destek verdiğini düşünüyor musunuz sorusuna ise, %71,1 oranında Evet, %28,9 oranında Hayır cevabı alınmıştır.

3.3.2. Muhasebeye Bakış Açısını Belirlemeye Yönelik Analizler

Araştırmaya katılan işletme yöneticilerinin muhasebeye bakış açılarını belirlemek amacıyla “Sizce Muhasebenin En Önemli Fonksiyonu Nedir?” sorusu yöneltilmiş ve 1= Çok Düşük Derecede Önemli, 5=Çok Yüksek Derecede Önemli arasında puanlamaları istenmiştir. Bu bağlamda ankette verilen ifadelerle ilişkin olarak katılımcıların vermiş oldukları cevaplara ilişkin tanımlayıcı istatistikler tablo 2’de görülmektedir.

Tablo 2: Muhasebenin En Önemli Fonksiyonuna Yönelik Cevaplar

İfadeler	N	Min.	Max.	Ortalama	Std.Sapma
Ödenecek vergiyi hesaplama	45	3,00	5,00	4,5333	,66058
Mali işlemleri mevzuata uygun kaydetme ve raporlama	45	3,00	5,00	4,5333	,58775
İlgili tüm taraflara (banka, devlet, yatırımcılar vb.) işletme ile ilgili tarafsız ve doğru bilgi sağlama	45	1,00	5,00	4,2889	,94441
Kar/Zararı hesaplama	45	1,00	5,00	4,2889	,92004
Maliyetleri hesaplama	45	1,00	5,00	4,1373	1,03555
Finansal verileri analiz etme ve yorumlama	45	1,00	5,00	3,6444	1,17077
Yöneticilere kararlarında destek olacak bilgiler sağlama	45	1,00	5,00	3,5778	1,35661

Tablo 2’deki sonuçlara göre işletmeler muhasebenin en önemli fonksiyonunu, “ödenecek vergiyi hesaplama” ve “mali işlemleri mevzuata uygun kaydetme ve raporlama” olarak görmektedirler. Bu ifadeye verilen cevapların ortalamaları (4,5333) aynı düzeydedir. Bu sonuçlar aynı zamanda işletme yöneticilerinin muhasebeye bakışını da ifade etmektedir. Katılımcıların muhasebenin “Yöneticilere kararlarında destek olacak bilgiler sağlama” fonksiyonuna en düşük puanı vermiş olmaları ise işletme yöneticilerinin muhasebeye bakışlarını tespit etme açısından son derece manidardır. Özetle bu sonuçlar göstermektedir ki işletmelerin muhasebeye bakışı “vergi için muhasebe” anlayışı yönünde şekillenmektedir ve H_1 hipotezi kabul edilmiştir. İşletmeler yönetim kararlarına destek olma, finansal verileri yorumlama ve maliyet hesaplama gibi “bilgi için muhasebe” boyutlarını ise düşük düzeyde önemsemektedirler. Hatta vergi hesaplama ve mali işlemleri kaydetme ve raporlama ifadelerine tüm katılımcılar arasında “1=Çok Düşük Derecede Önemli ve 2=Düşük Derecede Önemli” cevaplarının hiç verilmemiş olması da dikkat çekicidir. Buda, “bilgi için muhasebe” anlayışına önem verdiğini belirten katılımcıların

bile aynı zamanda “vergi için muhasebe” boyutuna da yüksek önem atfettiklerini göstermektedir. Çünkü hiçbir katılımcı bu sorulara 3=Orta Derecede Önemli’den daha düşük puan vermemiştir. Bu durumu da H_1 hipotezini destekleyen bir başka bulgu olarak değerlendirmek mümkündür.

3.3.3. Muhasebecilerden Beklentileri Tespit Etmeye Yönelik Analizler

3.3.3.1. Güvenilirlik ve Faktör Analizi

Çalışmanın ana amacını oluşturan işletmelerin muhasebeden beklentilerini ölçmeye yönelik olarak yapılan ankette işletme yöneticilerine 20 ifadeden oluşan sorular yöneltilmiştir. Bu sorulara verilen cevapların analizine başlamadan önce verilerin kendi içinde tutarlı olup olmadığını ölçmek için güvenilirlik analizi yapılmıştır. Güvenilirlik analizi; ankette ölçülmek istenen ortak değeri, eşit olarak paylaşmayan değişkenlerin belirlenmesini ve bu değişkenlerin analiz dışı bırakılarak ölçeğin iç tutarlılığının artırılmasını amaçlar (BAŞ,2001:191).

Ankette yer alan tüm ifadelerin güvenilirlik analizi sonucunda Cronbach’s Alpha değeri

0,853 olarak hesaplanmıştır. Bu alfa değeri işletmelerin muhasebecilerden beklentilerini ölçmeye yönelik olarak uygulanan anketin kendi içinde oldukça güvenilir olduğunu göstermektedir.

Güvenilirlik analizinden sonra 20 ifadeden oluşan ankete faktör analizi uygulanacaktır. Faktör analizi, birbiriyle ilişkili çok sayıdaki değişkeni az sayıda, daha anlamlı ve kolay anlaşılabilir ve birbirinden bağımsız faktörler haline getiren ve yaygın şekilde kullanılan çok değişkenli bir istatistik tekniğidir. Faktör analizi çok sayıdaki değişken arasından diğer analizlerde kullanılacak temsili değişkenlerin belirlenmesini sağlar (Cengiz ve Kılınç, 2007:352). Başka bir ifadeyle faktör analizi ankette bulunan soruları bizim için gruplandırır. Bundan sonrası sadece her gruba anlamlı bir isim vererek faktörlerin belirlenmesinden ve belirlenen faktörlerle analize devam edilmesinden ibarettir (Eymen, 2007:82).

Faktör analizine başlamadan önce anket verilerinin faktör analizine uygun olup olmadığı test edilmiştir. Verilerin faktör analizi için uygunluğu Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) katsayısı ve Barlett Küresellik (sphericity) testiyle incelenmektedir. KMO değerine bakıldığında oranın 0,632 olduğu görülmektedir. Bu oran; 0,50'den

daha büyük olduğu için değişkenler arasında yüksek korelasyonun olduğu dolayısıyla verilerin faktör analizine uygun olduğunu göstermektedir (Kalaycı, 2006:327). Ayrıca Barlett Küresellik değeri 324,373'dir ve bu değer 0,00 anlamlılık düzeyinde geçerlidir. Başka bir ifadeyle Barlett testine göre değişkenler arasındaki ilişki de anlamlıdır.

Yapılan faktör analizi sonucunda 20 ifadeden oluşan anket verileri 4 gruba ayrılmıştır. Ancak bazı ifadelerin yüksek oranda (>%50) birden fazla gruba yüklenmesi nedeniyle faktör yükü %50'nin altında kalan 4 ifade faktör analizi dışında tutulmuştur. Geriye kalan 16 ifade ile tekrar yapılan faktör analizi sonucunda toplam varyansın %65,143'ünü açıklayan 4 faktör elde edilmiştir. Oluşan faktörlerin isimlerinin belirlenmesinde ilgili faktörün altında toplanan ifadeler belirleyici olmuştur. Bu anlamda örneğin, bütçe yapma, operasyonel bilgileri analiz etme, işletme yönetimiyle ilgili kararlara destek olma ve yatırım kararlarına destek olma gibi ifadeler birinci faktör altında toplandığı için Faktör 1'in "İşletme Yönetimine Karar Desteği Sağlamaya Yönelik Beklentiler" adını almasının uygun olacağı düşünülmüştür. Tablo 3'de faktörlere ait istatistiksel sonuçlar toplu olarak verilmektedir.

Tablo 3: İşletmelerin Muhasebecilerden Beklentileri ile İlgili Faktörler

FAKTÖRLER VE İFADELER	Faktör Yükleri	Açıklanan Varyans %	Alpha	Ort.
FAKTÖR 1: İşletme Yönetimine Karar Desteği Sağlamaya Yönelik Beklentiler		23,299	,845	3,3778
Bütçe (Finansal planlama) yapma çalışmalarımıza yardımcı olması	,772			2,9778
Operasyonel (üretim, satış, stok, satınalma vb.) bilgileri analiz etmemize yardımcı olması	,765			2,9333
İşletme sermayesi yönetimine ilişkin kararlarımıza destek vermesi	,765			
İşletmemizin yönetimi ile ilgili alacağımız kararlarda destek olacak raporlar hazırlaması	,754			3,4667
Yatırım, finansman vb. kararlarımızda yardımcı olması	,661			3,1333
İşletmemizin muhasebe sistemlerinin kurulması ve geliştirilmesi hususunda yardımcı olması	,520			3,9333
Belirli aralıklarla işletmemizin genel gidişatı ile ilgili raporlar vermesi	,501			3,9778
FAKTÖR 2: Maliyet Muhasebesi ve Karlılığı Artırmaya Yönelik Beklentiler		18,867	,902	3,4044
Üretim maliyetlerini hesaplamamıza yardımcı olması	,877			3,5333
Maliyetleri düşürmemize yardımcı olması	,864			3,2000
Kar planlaması ve karlılığı artırmaya yönelik çalışmalarda yardımcı olması	,846			3,4798
FAKTÖR 3: Az Vergi Ödemeye ve Diğer Bürokratik İşlere Yönelik Beklentiler		11,845	,575	3,7468
Tüm resmi kurumlarla olan iş ve işlemlerimize yardımcı olması	,761			3,9333
En az vergiyi ödememize yardımcı olması	,712			3,8649
Diğer her türlü bürokratik işlemlerimizi takip edip gerçekleştirmemize yardımcı olması	,690			3,4422
FAKTÖR 4: Yasal Mükellefiyet Sorumluluklarına Yönelik Beklentiler		11,131	,460	4,4593
İşletmemizin Maliyeye karşı sorumluluklarını yerine getirmesine yardımcı olması	,807			4,4889
İşletmemizin Sosyal Güvenlik Kurumuna karşı sorumluluklarını yerine getirmesine yardımcı olması	,608			4,3333
Tüm mali işlemlerimizi mevzuata uygun şekilde kayıt etmesi	,540			4,5556
<i>KMO Measure of Sampling Adequacy: ,632, Bartlett's Test Chi-Square: 324,373, Sig.: ,000</i>				

Oluşturulan faktörlerde yer alan tüm ifadelerin faktör yükleri %40'dan daha büyük olduğu için oluşan faktörler istatistiksel açıdan da anlamlıdır (Nunnally ve Bernstein, 1994). Ayrıca faktörler altında yer alan ifadeler bakıldığında birbiriyle ilişkili ve o faktörün altında toplanması oldukça anlamlı bulunan ifadelerden oluştuğu görülmektedir.

Tablo 3'de yer alan verilere göre, işletmelerin muhasebeden beklentileri dört faktör altında toplanmaktadır. Tüm ifadelerin faktör yüklerinin %50'den daha büyük olması ise ilgili ifadenin o faktöre katılma gücünün yüksek olduğunu ortaya koymaktadır.

Yine tabloda görüldüğü gibi işletmelerin muhasebeden beklentileri noktasında en yüksek ortalama puan (4,4593) Faktör 4'e verilmiştir. Başka bir ifadeyle işletmelerin muhasebecilerden öncelikli beklentisinin "Yasal Mükellefiyet Sorumluluklarına Yönelik Beklentiler" olduğu ortaya çıkmıştır. Bu faktör altında yer alan ifadelerden "*mali işlemlerimizi mevzuata uygun şekilde kayıt etmesi*" ise tüm sorular içerisinde en yüksek puan(4,5556) verilen ifade olmuştur. Bununla paralel şekilde yine faktör 4 altında yer alan sırasıyla "işletmemizin maliyeye karşı sorumluluklarını yerine getirmesine yardımcı olması"(4,4889) ve "işletmemizin sosyal güvenlik kurumuna karşı sorumlulukları yerine getirmesine yardımcı olması"(4,3333) ifadeleri tümü içerisinde en yüksek puan verilen diğer ifadelerdir. Diğer taraftan Faktör 1 grubunda "Belirli aralıklarla işletmemizin genel gidişatı ile ilgili raporlar vermesi", Faktör 2 grubunda "Üretim maliyetlerimizi hesaplamamıza yardımcı olması" ve Faktör 3 grubunda ise "Tüm resmi kurumlarla olan iş ve işlemlerimize yardımcı olması" ifadelerinin en yüksek puana sahip ifadeler olduğu görülmektedir.

Özetle ankete katılan işletme yöneticilerin mu-

hasebecilerden beklentilerinin öncelikle mali işlemlerinin mevzuata uygun şekilde kayıt edilmesi, işletmelerinin maliyeye ve sosyal güvenlik kurumuna karşı sorumluluklarını yerine getirmelerine yardımcı olması yönünde olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç muhasebenin en önemli fonksiyonuna yönelik bulgularla da uyum göstermektedir. İşletme yöneticilerinin muhasebeye bakışını belirlemeye yönelik olarak ankette verilen ifadeler arasında muhasebenin en yüksek önem atfedilen fonksiyonları "ödenecek vergiyi hesaplama" ve "mali işlemleri mevzuata uygun kaydetme ve raporlama" olarak tespit edilmişti. Bu durum işletmelerin muhasebecilerden beklentilerine yönelik sonuçları desteklemekte ve güçlendirmektedir.

3.3.3.2. Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)

ANOVA testi bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkenler üzerindeki bireysel ve toplu etkilerini incelemeye yardımcı olmaktadır. Bu test, bağımlı değişkenin faktör düzeylerindeki aritmetik ortalamalarına göre hesaplanmaktadır. Bu yöntemde, grup ortalamalarının eşit olmadığı ve faktör düzeylerinin etkileri arasında önemli bir fark bulunduğu durumlarda alternatif hipotez kabul edilmektedir. (Nakip, 2003:352).

Ankete katılan işletme yöneticilerinin demografik özellikleri ve yönetim kurulu toplantısı yapma sıklığı, toplantılara muhasebecinin katılıp katılmaması gibi durumlara göre işletmelerin muhasebecilerden beklentilerinin farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmeye yönelik oluşturulan alternatif hipotezler ANOVA analizi uygulanarak %95 güven seviyesinde istatistiksel test edilmiştir. Herhangi bir farklılığın söz konusu olması durumunda ise bu farklılığın hangi değişkenler arasında söz konusu olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc (Tukey) testi yapılmıştır. Yapılan tüm testlerin sonuçları Tablo 4'de toplu olarak verilmiştir.

Tablo 4: Demografik ve Diğer Özelliklerin Muhasebeciden Beklentilere Etkisi

	CİNSİYET	Mean	F	Sig.
Faktör 1: İşletme Yönetimine Karar Desteği Sağlamaya Yönelik Beklentiler	Erkek	3,3297	1,085	,304
	Kadın	3,6905		
Faktör 2: Maliyet Muhasebesi ve Karlılığı Artırmaya Yönelik Beklentiler	Erkek	3,4922	1,493	,228
	Kadın	2,8333		
Faktör 3: Az Vergi Ödemeye ve Diğer Bürokratik İşlere Yönelik Beklentiler	Erkek	3,6908	1,325	,256
	Kadın	4,1111		
Faktör 4: Yasal Mükellefiyet Sorumluluklarına Yönelik Beklentiler	Erkek	4,4017	4,172	,047**
	Kadın	4,8333		
	YAŞ	Mean	F	Sig.
Faktör 1: İşletme Yönetimine Karar Desteği Sağlamaya Yönelik Beklentiler	20-29	3,6032	1,456	,234
	30-39	3,2269		
	40-49	3,4643		
	50-59	2,7857		
	60 ve üzeri	4,0000		
Faktör 2: Maliyet Muhasebesi ve Karlılığı Artırmaya Yönelik Beklentiler	20-29	3,0000	,671	,616
	30-39	3,3057		
	40-49	3,7500		
	50-59	3,2500		
	60 ve üzeri	4,0000		
Faktör 3: Az Vergi Ödemeye ve Diğer Bürokratik İşlere Yönelik Beklentiler	20-29	3,8889	,430	,786
	30-39	3,8324		
	40-49	3,7325		
	50-59	3,3333		
	60 ve üzeri	3,4444		
Faktör 4: Yasal Mükellefiyet Sorumluluklarına Yönelik Beklentiler	20-29	4,3704	,291	,882
	30-39	4,5098		
	40-49	4,4444		
	50-59	4,3333		
	60 ve üzeri	4,6667		
	EĞİTİM	Mean	F	Sig.
Faktör 1: İşletme Yönetimine Karar Desteği Sağlamaya Yönelik Beklentiler	İlköğretim	3,3571	,140	,967
	Lise	3,4286		
	Önlisans	3,3214		
	Lisans	3,2857		
	Lisansüstü	3,6071		
Faktör 2: Maliyet Muhasebesi ve Karlılığı Artırmaya Yönelik Beklentiler	İlköğretim	3,6111	,289	,884
	Lise	3,1687		
	Önlisans	3,6250		
	Lisans	3,5278		
	Lisansüstü	3,1667		

Faktör 3: Az Vergi Ödemeye ve Diğer Bürokratik İşlere Yönelik Beklentiler	İlköğretim Lise Önlisans Lisans Lisansüstü	3,7778 3,6989 3,7500 3,9269 3,3333	,376	,825
Faktör 4: Yasal Mükellefiyet Sorumluluklarına Yönelik Beklentiler	İlköğretim Lise Önlisans Lisans Lisansüstü	4,2222 4,4000 4,2500 4,6944 4,7500	1,891	,131
	DENEYİM	Mean	F	Sig.
Faktör 1: İşletme Yönetimine Karar Desteği Sağlamaya Yönelik Beklentiler	0-5 6-10 11-15 16-20 20 yıl ve üzeri	3,4805 3,1849 3,5357 3,3265 4,0000	,675	,613
Faktör 2: Maliyet Muhasebesi ve Karlılığı Artırmaya Yönelik Beklentiler	0-5 6-10 11-15 16-20 20 yıl ve üzeri	2,8182 3,4822 3,5833 3,8095 3,8333	,918	,463
Faktör 3: Az Vergi Ödemeye ve Diğer Bürokratik İşlere Yönelik Beklentiler	0-5 6-10 11-15 16-20 20 yıl ve üzeri	3,5455 3,7735 4,2467 3,4976 3,5000	1,087	,376
Faktör 4: Yasal Mükellefiyet Sorumluluklarına Yönelik Beklentiler	0-5 6-10 11-15 16-20 20 yıl ve üzeri	4,4242 4,5294 4,4583 4,2857 4,6667	,373	,826
Yönetim Kurulu Toplantısı Yapma Sıklığı		Mean	F	Sig.
Faktör 1: İşletme Yönetimine Karar Desteği Sağlamaya Yönelik Beklentiler	Her hafta Her ay 3 ayda 1 6 ayda 1	4,0794* 3,3277 3,1000* 3,0794*	3,165	,034**
Faktör 2: Maliyet Muhasebesi ve Karlılığı Artırmaya Yönelik Beklentiler	Her hafta Her ay 3 ayda 1 6 ayda 1	3,3704 3,6586 3,2667 3,1111	,766	,520
Faktör 3: Az Vergi Ödemeye ve Diğer Bürokratik İşlere Yönelik Beklentiler	Her hafta Her ay 3 ayda 1 6 ayda 1	3,8889 3,6043 3,5333 4,1111	1,041	,384

Faktör 4: Yasal Mükellefiyet Sorumluluklarına Yönelik Beklentiler	Her hafta Her ay 3 ayda 1 6 ayda 1	4,8148* 4,5294 4,4333 4,0000*	6,740	,001**
Yönetim Toplantılarına Muhasebecinin Katılma Durumu		Mean	F	Sig.
Faktör 1: İşletme Yönetimine Karar Desteği Sağlamaya Yönelik Beklentiler	Katılıyor Katılmıyor	3,6857 3,1314	6,090	,018**
Faktör 2: Maliyet Muhasebesi ve Karlılığı Artırmaya Yönelik Beklentiler	Katılıyor Katılmıyor	3,1667 3,5945	1,341	,253
Faktör 3: Az Vergi Ödemeye ve Diğer Bürokratik İşlere Yönelik Beklentiler	Katılıyor Katılmıyor	4,0242 3,5249	4,256	,045**
Faktör 4: Yasal Mükellefiyet Sorumluluklarına Yönelik Beklentiler	Katılıyor Katılmıyor	4,5333 4,4000	,790	,379
Berilli Aralıklarla Muhasebeciden Rapor İsteme Durumu		Mean	F	Sig.
Faktör 1: İşletme Yönetimine Karar Desteği Sağlamaya Yönelik Beklentiler	Evet Hayır	3,4714 2,6286	5,574	,023**
Faktör 2: Maliyet Muhasebesi ve Karlılığı Artırmaya Yönelik Beklentiler	Evet Hayır	3,5049 2,6000	2,460	,124
Faktör 3: Az Vergi Ödemeye ve Diğer Bürokratik İşlere Yönelik Beklentiler	Evet Hayır	3,7318 3,8667	,113	,738
Faktör 4: Yasal Mükellefiyet Sorumluluklarına Yönelik Beklentiler	Evet Hayır	4,5167 4,0000	5,223	,027**
Muhasebecinin Karar Almada Yeterli Destek Verme Durumu		Mean	F	Sig.
Faktör 1: İşletme Yönetimine Karar Desteği Sağlamaya Yönelik Beklentiler	Evet Hayır	3,5982 2,8352	10,457	,002**
Faktör 2: Maliyet Muhasebesi ve Karlılığı Artırmaya Yönelik Beklentiler	Evet Hayır	3,4436 3,3077	,110	,742
Faktör 3: Az Vergi Ödemeye ve Diğer Bürokratik İşlere Yönelik Beklentiler	Evet Hayır	3,8172 3,5736	,781	,382
Faktör 4: Yasal Mükellefiyet Sorumluluklarına Yönelik Beklentiler	Evet Hayır	4,4896 4,3846	,404	,529

* Post Hoc (Tukey) testine göre aralarında fark bulunan değişkenler

** 0,05 düzeyinde anlamlı olan ortalama farkları

Yukarıdaki tabloda yer alan sonuçlara göre an-kete katılan işletme yöneticilerinin demografik özellikleri ile muhasebeciden beklentileri nok-tasındaki anlamlı farklılıklar şu şekilde ortaya çıkmıştır.

İlk olarak; işletme yöneticilerinin cinsiyetine göre Faktör 4: Yasal Mükellefiyet Sorumluluk-larına Yönelik Beklentiler arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Faktör 4'e kadınların ver-miş olduğu cevapların ortalamaları (4,8333), er-keklerle göre (4,4017) daha yüksektir. Bu sonuç kadın işletme yöneticilerin erkeklerle göre daha fazla oranda muhasebecilerden yasal mükellefi-yet sorumluluklarını yerine getirme noktasında beklentiye sahip olduklarını ifade etmektedir. Dolayısıyla *H₂ hipotezi cinsiyet alt boyutunda kabul edilmiştir.*

Diğer taraftan işletme yöneticilerinin yaş, eği-tim ve deneyim demografik özelliklerinin mu-hasebeden beklentileri noktasında herhangi bir farklılık oluşturmadığı görülmüştür. Başka bir ifadeyle yaş, eğitim ve deneyim ile muhasebeci-den beklentiler arasında anlamlı bir ilişki bulun-mamaktadır. Bu sonuçlar içerisinde özellikle eğitim demografik özelliğinin muhasebeciden beklentilerde farklılık oluşturmaması oldukça dikkat çekicidir. Çünkü eğitim seviyesi yüksek olan işletme yöneticilerinin daha fazla profes-yonel yönetim anlayışını benimseyecekleri var-sayımı doğrultusunda, muhasebecilerden bek-lentilerinin de daha fazla oranda yönetim karar-larına destek olma yönünde olacağı tahmin edil-mektedir. Ancak araştırmanın sonuçları bu tah-minin aksi yönde bulgular ortaya koymaktadır. Yani ilkökul mezunu işletme yöneticisi ile üni-versite mezunu işletme yöneticisi arasında mu-hasebeciden beklentiler noktasında herhangi an-lamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

İkinci olarak; işletmelerin yönetim kurulu top-lantısı yapma sıklığına göre Faktör 1 ve Faktör 4 açısından anlamlı farklılık bulunmaktadır. Bu

farklılığın hangi değişkenler açısından söz konu-su olduğunu tespit etmek amacıyla Post Hoc (Tukey) testi yapılmıştır. Buna göre Faktör 1 için, her hafta yönetim kurulu toplantısı yapan-lar ile 3 ayda bir ve 6 ayda bir toplantı yapanlar arasında muhasebecilerden beklentiler açısından fark bulunmaktadır. Her hafta yönetim kurulu toplantısı yapan işletmelerin “işletme yönetimi-ne karar desteği sağlamaya yönelik beklentileri” (4,0794), üç ayda bir (3,1000) ve alta ayda bir(3,0794) yönetim kurulu toplantısı yapanlara göre daha yüksektir. Faktör 4 boyutunda ise her hafta yönetim kurulu toplantısı yapanlar ile altı ayda bir yapılanlar arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Yani her hafta yönetim kurulu toplantısı yapan işletmelerin muhasebecilerin-den beklentilerinin altı ayda bir yapılanlara göre daha fazla yasal mükellefiyet sorumluluklarını yerine getirmeye destek olma yönünde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sonuç olarak *H₃ hipotezi faktör 1 ve faktör 4 alt boyutlarında kabul edil-miştir.*

Üçüncü olarak; işletmelerin yönetim kurulu toplantılarına muhasebecilerinin katılıp katılma-ması durumuna göre muhasebecilerden beklen-tilerinde Faktör 1 ve Faktör 3 açısından anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. Buna göre, yönetim kurulu toplantılarına muhasebecilerinin katıldı-ğın belirten işletmelerin “işletme yönetimine karar desteği sağlamaya yönelik beklentileri ile az vergi ödemeye ve diğer bürokratik işlere yö-nelik beklentileri” daha yüksektir. Dolayısıyla *H₄ hipotezi faktör 1 ve faktör 3 alt boyutlarında kabul edilmiştir.* Bu durum, işletme yöneticile-rinin yönetim kurulu toplantılarına muhasebeci-lerinin de katılmasını sağlayarak ondan karar alma ve en az vergiyi ödeme noktasında destek alma isteklerinin bir sonucu olarak değerlendirilebilir.

Dördüncü olarak; belirli aralıklarla muhasebeci-den rapor isteme durumuna göre muhasebeci-den beklentilerde Faktör 1 ve Faktör 4 açısından

anlamli farklılık vardır. Analiz sonuçlarına göre muhasebeciden belirli aralıklarla işletmenin durumuna ilişkin raporlar isteyen işletmelerin “yönetime karar desteği sağlama ve yasal mükellefiyet sorumluluklarını yerine getirme noktasındaki beklentileri” rapor istemeyen işletmelere göre daha yüksektir. Dolayısıyla H_5 hipotezi faktör 1 ve faktör 4 alt boyutlarında kabul edilmiştir. Bu sonuç; işletme yöneticilerinin bu raporları hem işletmelerinin durumu ile ilgili bilgilenecek yönetim kararlarında kullanmak hem de mükellefiyetten doğan sorumluluklarını aksatmadan yerine getirmek istedikleri şeklinde yorumlanabilir.

Son olarak; muhasebecinin karar alma noktasında size yeterli destek verdiğini düşünüyor musunuz sorusuna evet yanıtı verenlerin Faktör 1 boyutuna verdikleri cevapların ortalamaları(3,5982), hayır yanıtına verenlere göre(2,8352) oldukça yüksektir. Yanıtlar arasındaki bu farklılık istatistiksel olarak da anlamlıdır. Dolayısıyla H_6 hipotezi faktör 1 alt boyutunda kabul edilmektedir. Bu sonuç ise, karar alma noktasında muhasebeciden yeterli destek alabildiğini düşünen işletme yöneticilerinin aynı zamanda muhasebecilerden beklentilerinin “yönetime karar desteği sağlamaya yönelik beklentiler” şeklinde olduğunu ortaya koymaktadır.

Özetle, “ H_2 hipotezi cinsiyet ile faktör 4 arasında ve alt boyutlarında, H_3 hipotezi faktör 1 ve faktör 4 alt boyutlarında, H_4 hipotezi faktör 1 ve faktör 3 alt boyutlarında, H_5 hipotezi faktör 1 ve faktör 4 alt boyutlarında ve son olarak H_6 hipotezi ise faktör 1 alt boyutunda kabul edilmiştir.

4. SONUÇ

Her ne kadar muhasebecilerin görev ve sorumlulukları yasayla belirlenmiş olsa da gerek işletmelerin beklentilerinin artması gerekse meslekteki rekabet nedeniyle muhasebecilerin uygulamada çok çeşitli iş ve işlemleri gerçekleştirdik-

leri görülmektedir. Bu bağlamda çalışmada, esas olarak işletmelerin muhasebeye bakışını ve muhasebecilerden beklentilerini tespit etmek amaçlanmıştır. Ayrıca çalışmada, muhasebecilerden beklentilerinin işletmelerin ve yöneticilerinin hangi özelliklerine göre farklılık gösterdiğini belirlemek de amaçlanmıştır. Bu amaçlar doğrultusunda son yıllarda Burdur ilinin lokomotif sektörü haline gelen mermer sektöründe faaliyet gösteren imalat işletmeleri ile anket yapılmıştır. Yapılan anketlerin analizleri sonucunda bazı önemli bulgulara ulaşılmıştır.

Öncelikle işletmelerin muhasebeye bakışını belirlemek amacıyla yöneltilen sorulara verilen cevaplara göre; işletmelerin muhasebenin en önemli fonksiyonları olarak “ödenek vergiyi hesaplama” ve “mali işlemleri mevzuata uygun kaydetme ve raporlama” ifadelerine yüksek katılım gösterdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Diğer yandan muhasebenin yöneticilere kararlarında destek olacak bilgiler sağlama fonksiyonuna ise en düşük puanı vermişlerdir. Sonuçta ele alınan örneklem bazında işletmeler muhasebeye; yönetim kararlarına destek olacak bilgileri sağlayan, maliyetleri hesaplayan ve işletmenin durumunu analiz edip yorumlayan bir bilgi sisteminde çok, devlete karşı yasal sorumluluklarının bir gereği olarak, başka bir ifadeyle “vergi için muhasebe” anlayışı doğrultusunda bakmaktadırlar.

Ardından işletmelerin muhasebecilerden beklentilerini gruplandırmaya yönelik yapılan faktör analizi sonucunda dört grupta toplanan beklentiler arasından en yüksek ortalamaya sahip beklentinin; mali işlemlerin mevzuata uygun şekilde kayıt edilmesi ile maliye ve sosyal güvenlik kurumuna karşı sorumlulukları yerine getirmeye yardımcı olma ifadelerini kapsayan “Yasal mükellefiyet sorumluluklarına yönelik beklentiler” olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca yine işletmelerin muhasebecilerden beklentileri noktasında önem sırasına göre; ikinci sırada “Az vergi

ödemeye ve diğer bürokratik işleri gerçekleştirilmeye yönelik beklentiler”, üçüncü sırada *“Maliyet Muhasebesi ve Karlılığı Artırmaya Yönelik Beklentiler”* ve son sırada ise *“İşletme yönetimine karar desteği sağlamaya yönelik beklentiler”*in yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Son olarak, işletme yöneticilerinin demografik özellikleri ve işletmenin yönetim kurulu toplantı alışkanlıkları ve muhasebeciyle olan çalışma ilişkilerine göre muhasebeden beklentilerinin farklılaştığı hipotezlerini test etmek amacıyla Tek Yönlü Varyan Analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda ilk olarak, işletmelerin muhasebecilerden beklentilerinin cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir. Buna göre; *kadın işletme yöneticilerinin muhasebecilerden erkeklere göre daha fazla oranda yasal mükellefiyet sorumluluklarına yönelik beklentilerinin olduğu ortaya çıkmıştır*. Diğer taraftan beklenenin aksine işletme yöneticilerinin eğitim seviyeleri ile muhasebeciden beklentileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Başka bir ifadeyle ele alınan örneklem bazında *ilkokul mezunu olan işletme yöneticisinin muhasebeden beklentisi ile üniversite mezunu olanın beklentisi arasında istatistiksel olarak anlamlı herhangi bir farklılık tespit edilmemiştir*.

Diğer taraftan her hafta yönetim kurulu toplantısı yapan işletmelerin üç ve altı ayda bir yapanlara göre daha fazla oranda işletme yönetimine karar desteği sağlamaya ve yasal mükellefiyet sorumluluklarına yönelik beklentilerinin olduğu tespit edilmiştir. Aynı şekilde yönetim kurulu toplantılarına muhasebecilerinin katıldığını, belirli aralıklarla muhasebecisinden rapor istediği-

ni ve muhasebecilerinin karar almada kendilerine yeterli desteği verdiğini belirten işletmelerin yine işletme yönetimine karar desteği sağlama noktasında beklentilerinin diğerlerine göre daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Özet olarak işletmeler muhasebeye ödenecek vergiyi hesaplama ve mali işlemleri mevzuata uygun şekilde kaydetme başka bir deyişle yani “vergi için muhasebe” boyutunda bakmaktadırlar. Diğer taraftan muhasebecilerden öncelikli beklentilerinin ise; yasal mükellefiyet sorumluluklarını yerine getirmeye yardımcı olma noktasında olduğu, yönetim kurulu toplantısı yapma alışkanlığı ve muhasebecilerden bilgi desteği alma alışkanlığı yüksek olan işletmeler de bu beklentinin işletme yönetimine karar desteği sağlama yönünde geliştiği görülmektedir.

Sonuç olarak, araştırma bulgularının seçilen örneklem bazında geçerli olduğu ve daha geniş ve başka sektörlerdeki örneklemeler üzerinde yapılacak araştırmalarda farklı sonuçlara ulaşılabileceği unutulmamalıdır. Araştırmanın sonuçlarına göre “vergi için muhasebe” anlayışının hala iş dünyasında hakim olduğu görülmektedir. Oysa muhasebe meslek mensuplarının ve bilim dünyasının isteği “bilgi için muhasebe” anlayışının yaygın olması yönündedir. Bu yönüyle çalışma, vergi için muhasebe anlayışının yaygın olmasının nedenlerini belirlemeye yönelik çalışmalara ve bilgi için muhasebe anlayışının yaygınlaştırılması için atılacak adımlara ışık tutacaktır. Ayrıca sonuçların muhasebecilerin işletmelerin kendilerinden beklentilerini doğru anlamaları ve müşteri beklentilerine cevap verecek hizmet pazarlaması politikalarını geliştirmeleri noktasında katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- BAŞ, Türker, **Anket Nasıl Hazırlanır? Anket Nasıl Uygulanır?, Anket Nasıl Değerlendirilir?**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2001.
- BEAN, Luann vd., “Determinants of Client Expectations for Accounting Services”, **Journal of Customer Services in Marketing & Management**, Vol. 2(2), 1996, s.61-90.
- Burdur Ekonomisi Raporu**, Burdur Ticaret ve Sanayi Odası Yayını, <http://www.butso.org.tr/burdur-ticaret-ve-sanayi-odasi/63-burdur-ekonomisi.html>, erişim:27.05.2012.
- CENGİZ, Dicle ve Billur KILINÇ, “Faktör Analizi İle 2006 Dünya Kupası’na Katılan Takımların Sıralamasının Belirlenmesi”, **Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi**, Yıl:2007, Cilt:XXIII, Sayı:2, 351-370.
- EROL, Mikail, “Muhasebe Meslek Elemanlarının Mükellefleri Tatmin Eden Özelliklerini Belirlemeye Yönelik Ampirik Bir Çalışma” **Selçuk Üniversitesi Karaman İİBF Dergisi**, Sayı:12, Yıl:9, Haziran 2007, s.244-252.
- EYMEN, U. Erman, **SPSS 15.0 Veri Analiz Yöntemleri**, İstatistik Merkezi Yayın No:1, 2007.
- KALAYCI, Şeref vd., **SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri**, 2.Baskı, Asil Yayın Dağıtım, Ankara 2006.
- MCNEILLY, Kevin M. ve Terri Feldman BARR, “I Love My Accountants–They’re Wonderful: Understanding Customer Delight in the Professional Services Arena”, **Journal of Services Marketing**, Vol. 20(3), 2006, s.152 - 159
- NAKİP, Mahir, Pazarlama Araştırmaları, **Teknikler ve (SPSS Destekli) Uygulamaları**, Seçkin Yayınları, Ankara 2006.
- NUNNALLY, Jum C. and Ira H. BERNSTEIN, **Psychometric Theory**. New York, NY: McGraw-Hill, 1994.
- Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu**, Kanun No: 3568,13 Haziran 1989 tarih ve 20194 sayılı Resmi Gazete.
- SUADİYE, Gülhan ve Cemal YÜKSELEN, “Mükelleflerin ve Muhasebecilerin Birbirlerinden Beklentileri: Hatay İlinde Bir Araştırma”, **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı:56, Eylül 2001, <http://www.istanbulsmmmmodasi.org.tr/yayinlar.asp?Gid=1&Yid=56>, erişim:25.05.2012.
- TANER, Berna, vd., “Muhasebe Mesleğinin Müşterisi Durumunda Bulunan Kesimlerin Muhasebe Mesleğinden Beklentileri: İzmir İli Uygulaması”, **5. Türkiye Muhasebe Denetimi Sempozyumu**, İstanbul 2-6 Mayıs 2001, <http://www.istanbulsmmmmodasi.org.tr/yayinlar.asp?Gid=4&Yid=5>, erişim:25.05.2012
- TAYYAR, Ali, “Türk İş Dünyasında Muhasebe Mesleğinden Beklentiler” **5. Türkiye Muhasebe Denetimi Sempozyumu**, İstanbul 2-6 Mayıs 2001, <http://www.istanbulsmmmmodasi.org.tr/yayinlar.asp?Gid=4&Yid=5>, erişim:25.05.2012.
- TEW, Glade, “What Does The Public Think About Accountants?”, **New Accountant**, http://www.newaccountantusa.com/newsFeat/ip/ip_tew.html, erişim:01.08.2012.
- UZAY, Şaban ve Şükran GÜNGÖR, ”Muhasebecilerin Sorunları ve Beklentileri: Kayseri ve Nevşehir İlleri Uygulaması”, **MUFAD - Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Nisan 2004, Sayı: 22, s. 94-104.

ANKET SORULARI

	MUHASEBECİDEN BEKLENTİLERİNİZİ ÖNEM DERECESİNE GÖRE 1-5 ARASI PUAN VEREREK BELİRTİNİZ	ÖNEM DERECESİ				
		Çok Düşük	Düşük	Orta	Yüksek	Çok Yüksek
1	İşletmemizin Maliyeye karşı sorumluluklarını yerine getirmesine yardımcı olması	1	2	3	4	5
2	İşletmemizin Sosyal Güvenlik Kurumuna karşı sorumluluklarını yerine getirmesine yardımcı olması	1	2	3	4	5
3	Tüm resmi kurumlarla olan iş ve işlemlerimize yardımcı olması	1	2	3	4	5
4	Diğer her türlü bürokratik işlemlerimizi takip edip gerçekleştirmemize yardımcı olması	1	2	3	4	5
5	İşletmemizin gerçek durumunu yansıtacak nitelikte mali tabloları (bilanço, gelir tablosu) düzenlemesi	1	2	3	4	5
6	En az vergiyi ödememe yardımcı olması	1	2	3	4	5
7	Yatırım, finansman vb. kararlarımızda yardımcı olması	1	2	3	4	5
8	İşletmemizin yönetimi ile ilgili alacağımız kararlarda destek olacak raporlar hazırlaması	1	2	3	4	5
9	Mali tablolarımızı analiz edip sonuçları doğrultusunda tavsiyelerde bulunması	1	2	3	4	5
10	İşletmemizin muhasebe sistemlerinin kurulması ve geliştirilmesi hususunda yardımcı olması	1	2	3	4	5
11	Tüm mali işlemlerimizi mevzuata uygun şekilde kayıt etmesi	1	2	3	4	5
12	Faaliyetlerimizin mevzuata uygun olarak gerçekleştirilmesini sağlaması	1	2	3	4	5
11	İşletmemizin faaliyet sonuçlarının ilgili tüm taraflara (yatırımcı,	1	2	3	4	5
13	bankalar, devlet vb.) doğru ve tarafsız bir şekilde açıklanmasını sağlaması					
14	Bütçe (Finansal planlama) yapma çalışmalarımıza yardımcı olması	1	2	3	4	5
15	Operasyonel (üretim, satış, satınalma vb.) bilgilerimi analiz etmemize yardımcı olması	1	2	3	4	5
16	Üretim maliyetlerimi hesaplamamıza yardımcı olması	1	2	3	4	5
17	Maliyetleri düşürmemize yardımcı olması	1	2	3	4	5
18	Kar planlaması ve karlılığı artırmaya yönelik çalışmalarda yardımcı olması	1	2	3	4	5
19	İşletme sermayesi yönetimine ilişkin kararlarımıza destek vermesi	1	2	3	4	5
20	Belirli aralıklarla işletmemizin genel gidişatı ile ilgili raporlar vermesi	1	2	3	4	5
	SİZCE MUHASEBENİN EN ÖNEMLİ FONKSİYONU NEDİR? 1-5 ARASI PUAN VEREREK BELİRTİNİZ	Çok Düşük	Düşük	Orta	Yüksek	Çok Yüksek
1	Mali işlemleri mevzuata uygun kaydetme ve raporlama	1	2	3	4	5
2	Finansal verileri analiz etme ve yorumlama	1	2	3	4	5
3	Kar/Zarar hesaplama	1	2	3	4	5
4	Ödenecek vergiyi hesaplama	1	2	3	4	5
5	Maliyetleri hesaplama	1	2	3	4	5
6	Yöneticilere kararlarında destek olacak bilgiler sağlama	1	2	3	4	5
7	İlgili tüm taraflara (banka, devlet, yatırımcılar vb.) işletme ile ilgili tarafsız ve doğru bilgi sağlama	1	2	3	4	5

1. Cinsiyetiniz : () Bay () Bayan
2. Yaşınız : () 20-29 () 30-39 () 40-49 () 50-59 () 60 ve üzeri
3. Eğitim düzeyiniz : () İlköğretim () Lise () Önlisans () Lisans () Lisansüstü
4. Meslekte Çalışma Süreniz : () 0-5 yıl () 6-10 yıl () 11-15 yıl () 16-20 yıl () 21 ve üstü
5. Hangi sıklıkla yönetim toplantısı yapıyorsunuz: () Her hafta () Her ay () 2-3 ayda bir () 6 ayda bir
6. Yönetim kurulu toplantılarımıza muhasebeciniz katılıyor mu? () Evet () Hayır
7. Belirli aralıklarla muhasebeciden rapor istiyor musunuz? () Evet () Hayır
8. Muhasebenin karar almada size yeterli destek verdiğini düşünüyor musunuz? () Evet () Hayır